

БҮРЯТ-МОНГОЛ АССР-ЭЙ АЙМАГУУДАЙ, ГОРОДУУДАЙ, ГОРОДУУДАХИ РАЙОНУУДАЙ, ХОШУНАЙ, СОМОНУУДАЙ, ХҮДӨӨГЭЙ БА ПОСЕЛОГУУДАЙ АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДУУДТЭ ХУНГАХА ХУНГАЛТАНУУД ТУХАЙ

ПОЛОЖЕНИ

БҮЛЭГ I

СТАТЬЯ 1. Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 101-дэх статьягай үндсээр, аймагуудай, городской, городууддах районий, хошунай, сомоной, хүдөөгэй ба поселогой ажалшад депутатудуудай Соведауд депутатудуудыг хуналга хадаа бүгэдэнийн, тэгш ба сэхэ хунгуулин архын үндсээр хуури дээр, нюуса голосованин ёһоор, хунгагшадар үйлдэгдэхэ байна.

СТАТЬЯ 2. Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 102-дэх статьягай үндсээр, депутатудуудыг хуналга хадаа бүгэдэнийн байха гэбэл: ухаамуутай хүнүүд ба хунгуулингаа эрхыг судээр ханагданан нюурууднаа бэшд, Бурят-Монгол АССР-эй, 18 наһа хүрэнхэн бүхы гражданууд болбол расова ба национальна хамаалда, шажаншүтэлгэ, эрдэмэй ценз, түбхинэнэн хуудал, социальна уг гарбал, зөөри шадалдай зэргэ ба үнгэрэн сагай ажалыбуулгаһаа дуудыдангүйгөөр, депутатудуудыг хуналгада хабаадсалса ба ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ хунгагдаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 3. Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 103-дэх статьягай үндсээр, депутатудуудыг хуналга хадаа тэгш байха гэбэл: гражданин бүхэн нэгэ голостой; бүхы гражданууд хуналгада тэгш эрхын үндсээр хабаадсалса.

СТАТЬЯ 4. Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 105-дэх статьягай үндсээр, эхэнэрүүд хадаа эршүүдтэй адли хунгаха ба хунгагдаха эрхэтэй.

СТАТЬЯ 5. Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 104-дэх статьягай ёһоор, Улаан Армин зэргэнүүдтэ байгаа гражданууд болбол бүхы граждануудтай адли, хунгаха ба хунгагдаха эрхыг адлэнэ.

СТАТЬЯ 6. Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 106-дэх статьягай ёһоор, депутатудуудыг хуналга хадаа сэхэ байха гэбэл: аймагуудай, городской, городууддах районий, хошунай, сомоной, хүдөөгэй ба поселогой ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ депутатудуудыг хуналга болбол сэхэ хуналтын ёһоор, хунгагшадар үйлдэгдэхэ байна.

СТАТЬЯ 7. Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 107-дэх статьягай үндсээр, Бурят-Монгол АССР-эй ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ депутатудуудыг хунгахадаа, голосованин нюуса байха.

СТАТЬЯ 8. Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 108-дэх статьягай үндсээр, Бурят-Монгол АССР-эй ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ депутатудууд хадаа хунгуулин округуудта үйлдэгдэхэ байна.

Хунгуулин округ бүхэн хадаа ажалшад депутатудууд тухайта Соведаудтэ нэгэ депутатдыг элгээнэ.

СТАТЬЯ 9. Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 17-дэх статьягай үндсээр, РСФСР-эй ба бусад союзна республикануудай гражданууд болбол хунгуулин эрхыг Бурят-Монгол АССР-эй территория дээр, БМАСР-эй ажалшадтай адлиар өдлөхэ байна.

СТАТЬЯ 10. Бурят-Монгол АССР-эй ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ хуналгатай холбоотой гаргашанууд хадаа гүрэнэй гаргашан үйлдэгдэхэ.

БҮЛЭГ II

ХУНГАГШАДАЙ СПИСОГУУД

СТАТЬЯ 11. Хунгагшадтай списогүүд хадаа городуудта—ажалшад депутатудуудай городской Соведаудтэ, районно хубаартай городуудта—районно Соведаудтэ, поселогуудта—поселково Соведаудтэ, хүдөө нутагуудта—ажалшад депутатудуудай сомоной ба сельскэ Соведаудтэ зохиогдох. Хунгагшадтай списогүүдтэ формань, Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Соведа Президентмээр тогтоогдох.

СТАТЬЯ 12. Хунгуулин эрхэтэй ба списогүүдтэ зохиох уедэ тус Соведай территория дээр ажаһууһан (саг үргэлжэ гү, али саг зуура), хунгалтын болохо үдэрт 18 наһа хүрэнхэн бүхы гражданууд хадаа хунгагшадтай списогүүдтэ оруулагдаха.

СТАТЬЯ 13. Судебнэ приговорёй ёһоор хунгуулингаа эрхыг ханагданан нюурууд болбол хунгуулин эрхыг ханаха тухай приговорээр тогтоогдохон болзорой торшо соо, мүн төрөшлөн законоор байгуулагдаһан гуримай ёһоор ухаамуутай гэжэ мэдэрэгдэнэн нюурууд хадаа хунгагшадтай списогүүдтэ оруулагдахагүй.

СТАТЬЯ 14. Хунгагшадтай хэнишэ хадаа хунгуулин списогтэ нэгэнхэ үлүү оруулагдаха ёһогүй.

СТАТЬЯ 15. Ажалшад депутатудуудай бүхы Соведаудтэ хунгагшын тула—хунгагшадтай нинтэ списогүүд болбол хунгуулин участок бүхэндэ алфавидна ёһоор зохиогдох, хунгагшын обог, нэр, алдар, наһан, ажаһууһан нутагайн, мүн төрөшлөн городской ба сельскэ ажалшад депутатудууд тухайта Соведаудтэ хунгагшын хунгуулин округуудай номеруудань заагдаха байна. Хунгагшадтай списогүүдтэ ажалшад депутатудуудай Соведай түрүүлэгш ба секретарь гараа табиha.

СТАТЬЯ 16. Военнэ частнуудта ба военнэ соединениүүдтэ байгаа хунгагшадтай списогүүд хадаа командир ба военнэ комиссарай гар табилгатайгаар, командованияр зохиогдох. Бусад бүхы военнослужашинар болбол байһан нутагтаа, ажалшад депутатудууд тухайта Соведаудтэ хунгагшадтай списогүүдтэ оруулагдаха.

СТАТЬЯ 17. Больничнууд, нарийлалгын гернууд, бусад санаториуд ба эмнэлгын учреждениүүдтэ дэргэдэ байгуулагдаһан хунгуулин участогуудай хунгагшадтай списогүүд болбол үбшэн граждануудта ба хунгалтын үдэр дежурство байһан медицинскэ персоналдыг зохиогдох.

Скарлатинозно ба дифтерийнэ таһагуудта байһан үбшэн хүнүүд хадаа хунгалтануудта хабаадсалса шадахагүй.

СТАТЬЯ 18. Хунгалтаһаа 35 хоног урид, ажалшад депутатудуудай Совет хадаа бүгэдэнийн харахын тула хунгагшадтай списогүүдтэ үлгэхэ гү, али Соведай помещенидэ эдэ списогүүдтэй танилсаха аргабайдалыг хунгагшадта хангаха.

СТАТЬЯ 19. Хунгагшадтай списогүүдтэ бодотонь, ажалшад депутатудууд тухайта Соведа ба военнэ частыда гү, али военнэ соединенидэ хадагалагдаха.

СТАТЬЯ 20. Хунгагшадтай списогтэ тунхаглагданан үдэр ба хунгалтын болохо үдэр хоёрой хоорондох болзортой, хунгалтын ажаһууһан газараа нэлгэхдэнь, ажалшад депутатудууд тухайта Совет болбол БМАСР-

эй Верховно Соведай Президиумээр тогтоогдохон формын ёһоор, „голосовалха эрхын үнэмшэлгэ“ тэрэндэ үгэхэ ба хунгагшадтай списогтэ — „гараба“ гэжэ тэмдэглэхэ; хунгагша болбол саг үргэлжэ гү, али саг зуура ажаһууһа шэнэ газарайнгаа пунктда, нюурайгаа үнэмшэлгэ ба мүн „голосовалха эрхын үнэмшэлгэ“ хоёроо харуулан, хунгагшадтай списогтэ оруулагдаха.

СТАТЬЯ 21. Хунгагшадтай списогдэхы зүббэшэ зүйлнүүд (списогтэ оруулагдаагүй ушар, списогтэ гаргалга, обог, нэр, алдарын бургуу бэшэгдэнэн ушар, хунгагша эрхэ ханагданан нюуруудыг списогтэ буруугаар оруулалга) тухай мэдүүлгэ хадаа списогтэ тунхаглаһан, ажалшад депутатудуудай Соведа үгтэхэ.

СТАТЬЯ 22. Ажалшад депутатудуудай Соведай гүйсэдхэхэ комитет болбол хунгагшадтай списогдэхы зүббэшэ зүйлнүүд тухай мэдүүлгэ бүхэниг гурбан хоногой болзор соо хараха уялгатай.

СТАТЬЯ 23. Хунгагшадтай списогдэхы зүббэшэ зүйлнүүд тухай мэдүүлгэ хаража үзэмсээр, ажалшад депутатудуудай Соведай гүйсэдхэхэ комитет хадаа нэгэн гэбэл, хунгагшадтай списогтэ шухала захабаринуудыг оруулха, үгышьеһаа, тэрэнэй мэдүүлгэнь буруушаһан шалтагаанууд тухайгаа бэшмэл справкы мэдүүлгэ баригшад үгэхэ уялгатай; мэдүүлгэ баригша болбол ажалшад депутатудуудай Соведай шийдхэбэринэ зүбшөөгөөгүй наа, Арадай судтэ гомодол барихадань болохо.

СТАТЬЯ 24. Арадай суд хадаа мэдүүлэгшын ба Соведай түлөөлэгшын дууджа, списогдэхы зүббэшэ зүйлгэ зааһан гомодолнуудыг гурбан үдэрэй торшо соо судбнэ нэмэл заседан дээр хаража үзэхэ ба өөрнгөө шийдхэбэринэ мэдүүлэгшэд ба мүн Соведай дары мэдээсэхэ уялгатай. Арадай судтэ шийдхэбэринэ эсэсэй шийдхэбэри мүн.

БҮЛЭГ III

АЙМАГУУДАЙ АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДУУДТЭ ХУНГАХА ХУНГУУЛИН ОКРУГУУД БА ХУНГУУЛИН КОМИССИНУУД

СТАТЬЯ 25. Аймагуудай ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ хунгаха хунгуулин округууд хадаа тухайта аймагуудай, районуудай ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ байгуулагдаха.

Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 108-дэх статьягай үндсээр, хунгуулин округууд хадаа доордурсагданан нормонуудай ёһоор байгуулагдаха гэбэл:

25 мянган хүнүүднэ дээшэ арадзонтой аймагта—арадзоной 1000 хүнүүд бүхэндэ хунгуулин нэгэ округ, зүгөөр, 60 округууднаа дээшэ бэшэ байха;

25 мянган хүнүүднэ үсөөн арадзонтой аймагта хунгуулин 25 округууд байгуулагдаха.

СТАТЬЯ 26. Аймагуудай ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ хунгаха хунгуулин округуудтай списогүүд хадаа хунгалтаһаа урид 55 хоногтоо доошбэшэ байхада, аймагуудай ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ гүйсэдхэхэ комитетүүдээр тунхаглагдаха.

СТАТЬЯ 27. Аймаг бүхэндэ, аймаг ажалшад депутатудуудай Соведа хунгаха хунгуулин комисси байгуулагдаха.

СТАТЬЯ 28. Аймагуудай хунгуулин комиссинууд болбол общественнэ организацинуудай ба ажалшад общественнуудай түлөөлэгшэднэ байгуулагдаха ба хунгалтаһаа урид 55 хоногтоо доошбэшэ байхада, түрүүлэгшын орологшо, секретарь ба 4-6 членүүдтэ составтайгаар, Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Соведай Президиумээр баталагдаха.

СТАТЬЯ 29. Аймаг ажалшад депутатудуудай Соведа болбол: а) аймагтайнаа территория дээр, аймаг Соведа хунгалтын ябажа байха уедэ, хунгалта тухай тус Положенин хэлбэрилтэгүйгөөр гүйсэдхэдлэгшын хинан хараха;

б) аймаг ажалшад депутатудуудай Соведа хунгаха хунгуулин комиссин зүббэшэ ябуулга тухай гомодолнуудыг хаража үзэхэ;

в) хунгагшадтай списогүүдтэ саг соонь зохиолгыг ба бүгэдэнийн мэдэрэлдэ хүртэгдэлгшын хинан хараха;

г) хунгуулин участогууд ба округуудыг ажалшад депутатудуудай Соведа тухайта гүйсэдхэхэ комитетүүдээр саг соонь эмхидхэдлэгшын хинан хараха ба хунгуулин участогуудай порядково номернуудыг тогтоох;

д) аймаг ажалшад депутатудуудай Соведа хунгалта тушаа Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Соведай Президиумээр тогтоогдохон формоор, хунгуулин бюллетениүүдтэ бэлдэхэ.

е) аймаг ажалшад депутатудуудай Соведа хунгадан депутатудыг регистрацила;

ж) хунгалтануудай хэрэг хүтэлбэринэ, аймаг ажалшад депутатудуудай Соведай мандатна комиссида тушааха.

СТАТЬЯ 30. Аймаг ажалшад депутатудуудай Соведа хунгаха хунгуулин округ бүхэндэ хунгуулин окружной комисси байгуулагдаха.

СТАТЬЯ 31. Аймаг ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ хунгаха хунгуулин окружной комиссинууд болбол общественнэ организацинуудай ба ажалшад общественнуудай түлөөлэгшэднэ байгуулагдаха ба хунгалтаһаа урид 50 хоногтоо доошбэшэ байхада, түрүүлэгшын орологшо, секретарь ба 2-4 членүүдтэ составтайгаар, аймаг ажалшад депутатудуудай Соведай гүйсэдхэхэ комитетүүдээр баталагдаха.

СТАТЬЯ 32. Аймаг ажалшад депутатудуудай Соведа хунгаха хунгуулин окружной комисси болбол:

а) Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн ба тус Положенин эрлэтенүүдтэ сахижа, аймаг ажалшад депутатудуудай Соведай депутатта дэбжүүлэгдэнэн кандидатуудыг регистрацила.

б) хунгуулин участково комиссинуудыг, тогтоогдохон формын ёһоор, хунгуулин бюллетениүүдээр хангаха;

в) округ соохи хунгалтануудай результаудыг тодорхойлох;

г) хунгадан депутатта хунгадан тухайн үнэмшэлгэ үгэхэ;

д) хунгалтын хэрэг хүтэлбэринэ, хунгуулин аймачна комиссида үгэхэ.

БҮЛЭГ IV

ГОРОДУУДАЙ БА ГОРОДУУДАХИ РАЙОНУУДАЙ АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДУУДТЭ ХУНГАХА ХУНГУУЛИН ОКРУГУУД БА ХУНГУУЛИН КОМИССИНУУД

СТАТЬЯ 33. Городуудай ба городууддах районуудай ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ хунгаха хунгуулин округ болбол ажалшад депутатудууд тухайта городской ба городской районно Соведаудтэ байгуулагдаха. Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн 108-дэх статьягай үндсээр, хунгуулин округууд болбол доордурсагданан нормонуудай ёһоор байгуулагдаха:

12 мянгаһаа 30 мянга хүртэр арадзонтой городуудта—арадзоной 350 хүн бүхэндэ хунгуулин нэгэ округ; 12 мянга хүртэр хүнүүд арадзонтой городуудта хунгуулин 35 округууд байгуулагдаха; Улан-Удэ городто—арадзоной 400 хүн бүхэндэ хунгуулин нэгэ округ;

20 мянган хүнүүднэ дээшэ арадзонтой городской районуудта, арадзоной 500 хүн бүхэндэ хунгуулин нэгэ округ; 20 мянга хүртэр хүнүүд арадзонтой городской районуудта хунгуулин 35 округууд байгуулагдаха.

СТАТЬЯ 34. Город удай ба городской район удай ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ хунгаха хунгуулин округуудтай списогүүд хадаа хунгалтаһаа урид 55 хоногтоо доошбэшэ байхада, ажалшад депутатудуудай городской ба городууддах районуно Соведаудтэ гүйсэдхэхэ комитетүүдээр тунхаглагдаха.

СТАТЬЯ 35. Город ба городууддах район бүхэндэ городуудай, городууддах районуудай ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ хунгаха хунгуулин Городской, Районно комиссинууд байгуулагдаха.

СТАТЬЯ 36. Хунгуулин городской ба районно комиссинууд болбол общественнэ организацинуудай ба ажалшад общественнуудай түлөөлэгшэднэ байгуулагдаха ба республиканскэ мэдэлдэ байһан городуудта—хунгуулин городской комисси—Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Соведай Президиумээр, аймаг мэдэлдэ байһан городуудта—аймаг ажалшад депутатудуудай Соведа; городууддах хунгуулин районно комиссинууд—ажалшад депутатудуудай городской Соведа, түрүүлэгшын, түрүүлэгшын орологшо, секретарь ба 6-10 членүүдтэ составтайгаар, хунгалтаһаа урид 55 хоногтоо доош бэшэ байхада баталагдаха.

СТАТЬЯ 37. Хунгуулин городской, городууддах районно комиссинууд болбол:

а) городской, районной ажалшад депутатудуудай Соведа хунгалтын ябажа байха уедэ, городскойно ба районнойно территории дээр, хунгалтанууд тухай тус Положенин хэлбэрилтэгүй гүйсэдхэдлэгшын хинан хараха;

б) городской, городууддах районной ажалшад депутатудуудай Соведа хунгаха хунгуулин комиссинууд зүббэшэ ябуулгануудыг зааһан гомодолнуудыг хаража үзэхэ.

в) хунгагшадтай списогүүдтэ саг соонь зохиолгыг ба бүгэдэнийн мэдэрэлдэ хүртэгдэлгшын хинан хараха;

г) хунгуулин участогууд ба округуудыг, ажалшад депутатудууд тухайта Соведаудтэ гүйсэдхэхэ комитетүүдээр эмхидхэдлэгшын хинан хараха ба хунгуулин участогуудай порядково номернуудыг тогтоох;

д) Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Соведай Президиумээр тогтоогдохон формын ёһоор, городской, городууддах район удай ажалшад депутатудуудай Соведа хунгалта тушаа хунгуулин бюллетениүүдтэ бэлдэхэ;

е) городской, городдох районной ажалшад депутатудуудай Соведа хунгадан депутатудыг регистрацила;

ж) хунгалтын хэрэг хүтэлбэринэ городской, городууддах районной ажалшад депутатудуудай Соведай мандатна комиссида тушааха.

СТАТЬЯ 38. Городой, городдох районной ажалшад депутатудуудай Соведа хунгаха хунгуулин округ бүхэндэ хунгуулин Окружной комисси байгуулагдаха.

СТАТЬЯ 39. Городуудай, городууддах районуудай ажалшад депутатудуудай Соведаудтэ хунгаха хунгуулин Окружной комиссинууд болбол общественнэ организацинуудай ба ажалшад общественнуудай түлөөлэгшэднэ байгуулагдаха ба городской, городдох районной ажалшад депутатудуудай Соведа гүйсэдхэхэ комитетээр, хунгалтаһаа урид 50 үдэрһөө доошбэшэ байхада, түрүүлэгшын орологшо, секретарь ба 2-4 членүүдтэ составтайгаар баталагдаха.

СТАТЬЯ 40. Городой, городдох районной ажалшад депутатудуудай Соведа хунгаха хунгуулин окружной комисси болбол:

а) Бурят-Монгол АССР-эй Конституцийн ба тус Положенин эрлэтенүүдтэ сахижа, городской, городдох районной ажалшад депутатудуудай Соведай депутатта дэбжүүлэгдэнэн кандидатуудыг регистрацила;

б) хунгуулин участково комиссинуудыг, тогтоогдохон формын ёһоор, хунгуулин бюллетениүүдээр хангаха;

в) округ соохи хунгалтануудай результаудыг тодорхойлох;

г) хунгадан депутатта хунгадан тухайн үнэмшэлгэ үгэхэ;

д) хунгалтын хэрэг хүтэлбэринэ, хунгуулин городской, городдох районно комиссида үгэхэ.

Ургэлжэлэлэнь нүгөөдэрэй номерто.

БАРИЛГЫН МАТЕРИАЛНУУДАЙ 200 ШЭНЭ ПРЕДПРИЯТИНУУД

РСФСР-эй барилгын материал-хэ байха. Эдэ заводууд Ростовск, нудай промышленн стин нар-Курска, Куйбышевск ба бусад комат болбол хэрэу шахуу кирпичнэ, цементнэ ба бэшэ бэшэ предпрятинуудай реконструкци ба байгуулгыг ябуулжа байна. Эдэнэй продукция хадаа нутагай хэрэгсэлүүдтэ ошохо байна.

Черепицын үйлдбэри дэлгэрэнэ байна, энэ колхозно деревнэ бэлээр шатахагүй материал хангана. Нэгэ жэлдэ 40 ми-гннөө дээшэ черепицын үйлдбэри-хэ хүсэтэй 120 заводууд энэ жэлдэ баригдажа дүүргэгдэнэ.

Киричнэ шэнэ заводууд хадаа 800 миллион кирпичнуудыг үгэхэ. Эдэ заводууд зарим хубин мүнөө эксплоатацида оруулагдаа. Архальскскэ, Челябинскскэ, Свердловскскэ ба бэшэ бэшэ областнуудта 5 цементнэ заводууд барилга эхилээ.

Москвада бетонно ба түмэр-бетонно изделинуудтэ хоёр заводууд барилга дүүржэ байна.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ.